

196 OM FOLKSKOLOR.

Saima n:o 13 27.III 1845

Uti N:o 2 och 3 af detta blad för innevarande år framställdes ett förslag att på kommunernas bekostnad inrätta folkskolor, i sammanhang med ett dylikt för befordrandet af köpingars uppkomst. Tidningen Kanava har upptagit detta och vidare lemnat en kort påminnelse om folkskolors nytta och nödvändighet, isynnerhet egnad till bevis för dem, saken närmast rör. Denna artikel synes oss föranleda några ytterligare reflexioner i ämnet, och vi aftrycka densamma i öfversättning både för
10 dess klara och bindande bevisning och såsom uppslag till ämnets vidare utveckling. Artikeln lyder:

»Ehuru ofta och nyligen i ett annat blad fråga varit väckt om folkskolor, önska vi likväl att härom ännu nämna några ord. Mången torde väl säga: bonden behöfver icke lära sig annat än sitt åkerbruk, och deri har han lärmästare i sitt hem, d. ä. såsom det gamla ordspråket säger: hungern är en god lärmästare. Väl är det sannt, att behofvet lærer menniskan sörja för sitt uppehälle; och behofvet har likaså fört henne till de insigter och färdigheter, som
20 utgöra mensklighetens dyrbaraste besittningar. Men det är också samma behof, som lärt henne att snabbare och lättare tillegna sig dem. Jorden har själfmant frambragt och frambringar ännu sina håfvor; men menniskan fann snart dessa otillräckliga och började underhjelpa naturens arbete till sin egen båtnad. Hon sådde och plöjde. Likaså är förhållandet med all kunskap. Menniskan kan väl lära mycket af egen daglig erfarenhet, men hon lär sålunda långsamt och kan ofta icke till egen fördel använda, hvad hon lärt.

Skolan är för henne detsamma som plöjningen och såningen för jorden. Den förenar i sig många människors, många länders till
30 människans nytta vunna erfarenhet. Genom den vinner man allt, hvad menskligheten funnit godt och nyttigt, med ringa möda och kostnad. Så har hvar och en behof af undervisning; embetsmannen, köpmannen, handverkaren och åkerbrukaren, alla äro de beroende af undervisning och lärdom. Men skolorna böra äfven inrättas efter hvars och ens lefnadsyrke, om de skola blifva rätt gagneliga. Att de i Finland ännu icke ega denna inrättning, är en känd sak. Det är sannt; elementarskolorna i städerna äro till en del begagneliga för alla stånd. I dem kunna äfven bondens barn lära sig skrifva, räkna o. s. v.; men i deras närvarande skick äro de dock icke härtill
40 lämpliga. Uti dem läras fremmande språk, hvilka föga gagna andra, bonden alls icke, kanske hellre skada honom. Äfven finnas få exempel, att ifrån dessa skolor något bondbarn återgått till sitt stånd, utan flera drifva kring landet, för att lifnära sig med det enda de lärt, med skrifning. De skulle utan tvifvel funnit sig vida lyckligare, om de varit en sådan undervisning förutan. Skulle deremot skolor inrättas i hvarje socken, vid hvilka på landets språk skulle läras skrifva och räkna, Finsk geografi och historie, äfvensom handverk och för jordbruk nödvändiga förkunskaper, så tro vi, att detta skulle medföra stort gagn för landet. Bonden skulle få behålla
50 hos sig sin son, äfven sedan han genomgått skolan, han skulle icke se honom sky jordbruket utan hellre med större drift och omtanka egna sig åt detsamma.

I vårt land finnes ännu så mycken ouppodlad jord, för hvars nyttiga användande behöfvas händer, drift och insigter. En jordrymd, som här utgör ett enda fattigt hemman, är i mera odlade

länder tillräcklig för en hel by eller församling, ehuru den stundom är till och med af sämre beskaffenhet än här. Hvilket utrymme skulle således icke här finnas för jordbrukaren att öfverlägga, beräkna, undersöka och lära? Men huru förfares väl nu? Mångenstädes såsom för hundra eller trehundra år tillbaka, då folkmängden tilläfvventyrs icke utgjorde en tredjedel af den nuvarande. Nu slås skogen ned, träden brännas undan, säden utströs och litet mylla krasas deröfver; detta är svedjandet, som ännu mångenstädes i landet är nästan det enda åkerbruk, och som äfven är det första bland alla. Då landet ännu var glest bebodt, var väl detta lämpligt och gagneligt. Nu när folkmängden ökat sig, bör äfven ett jordbrukssätt begagnas, som fordrar mindre jordområde. På samma sätt finnas oräkneliga andra omständigheter värda att betänkas, men öfver hvilka almogen sällan tänker, huru nödigt än detta vore. Om deremot sådane skolor som de ofvannämnda komme till stånd, så skulle genom dem icke blott andra länders insigt och erfarenhet kunna meddelas, utan äfven landtmannen vinna håg att framdeles vid lediga stunder genom läsning söka inhemta kunskap i sitt yrke.»

10

20

197 DEN FINURLIGA BORGÄENSISKA TIDNINGEN ...

Saima n:o 14 3.IV 1845

Den finurliga Borgäensiska Tidningen fortfar allt att debitera Saima för yttranden till den fria handels förmon. Vi voro redan halft förledda till den tro, att Borgåiten af pur ifver att lysa såsom all liberalitets skarpaste vedersakare icke gifvit sig ro att genomläsa Saimas artiklar om »Lyxen och tullen». Men så är det icke, – utan B. T. har den förstockade oblygheten att ännu vidhålla sin uppgift. Saimas läsare veta väl, att vårt blad *aldrig* innehållit en anmärkning ens mot »förbud» i tulltaxan mycket mindre mot tullafgifter så väl för statens inkomster som för den inhemska industriens skydd. Frågan har enkelt varit den, om tullagarne böra afse endast nyssnämnda tvenne föremål, eller böra utgå förordningar mot lyxen och regulalorer af handelsbalansen. Dispyten är löjlig, emedan det sednare påståendet år 1845 är löjligt. Men i sjelfva verket är frågan vigtig. Ty det är ingalunda likgiltigt, om tullsatsen bestämmes efter de inhemska näringarnes större eller mindre behof af skydd eller efter en godtycklig inbillning om varans egenskap att vara lyxartikel – d. ä. bestämmes på måfå till så eller så många procent af varans värde, såsom vanligast skett.

30

40

Det rara bladet, hvilket icke ansett sig skyldigt återtaga grundlösa och vanärande beskyllningar, har naturligtvis mindre skäl att rätta sina dumheter. Förut riktigt hungrande efter diskussion och alltid beredviligt att »näpsa» och »tukta» har bladets Redaktion nu just fattat och proklamerat det kloka beslutet att tiga. I detta beslut lär icke Hr. J. E. Öhman deltagit. Ty han har uppgifvit: 1:o att han icke är bladets utgifvare; 2:o att han varit dess redaktör 1839–1844; 3:o att han dermed fortfarit »ehuru anonym» innevarande år; 4:o att hans tid »numera» icke medgifver att i någon mon dermed fortfara – detta är andemeningen af den förunderliga »utvidgningen» i Red-s personal – och 5:o att alla dessa befattningar af honom, Hr. Ö., ansetts för »en obetydlig bisak.» Då man vet, att B. T. ställt sig sjelf i jernbredd med utländska tidningar i allmänhet, likasom de Finska gymnasierna i jernbredd med

50